

MOTÝL

NESPRAVODLIVÁ výhoda

SILA FINANČNÉHO VZDELANIA

ČO VÁS V ŠKOLE
NIKDY NENAUCIA
O PENIAZOCH

ROBERT T. KIYOSAKI

NESPRAVODLIVÁ výhoda

SILA FINANČNÉHO VZDELANIA

NESPRAVODLIVÁ výhoda

SILA FINANČNÉHO VZDELANIA

VYDAVATEĽSTVO MOTÝĽ

Copyright © 2011 by CASHFLOW Technologies, Inc.
This edition published by arrangement with Rich Dad Operating
Company, LLC.
Translation © Mgr. Milivoj Voltner 2012
Design © Motýľ design 2012
Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2012

ISBN: 978-80-89482-54-2

Úvod	
Ako chytíte opicu?	11
 1. kapitola	
Nespravodlivá výhoda číslo 1: VEDOMOSTI	34
 2. kapitola	
Nespravodlivá výhoda číslo 2: DANE	71
 3. kapitola	
Nespravodlivá výhoda číslo 3: DLH	104
 4. kapitola	
Nespravodlivá výhoda číslo 4: RIZIKO	140
 5. kapitola	
Nespravodlivá výhoda číslo 5: RECIPROCITA	193
 Záver	
Argumenty v prospech kapitalizmu	219
<i>Nespravodlivá návratnosť investícií</i>	231
<i>Doslov</i>	235
 Osobitná časť	
Päť úrovní investorov	239
 Bonus	
Časté otázky – osem bonusových otázok	265
<i>Záverečná úvaha nad vzdelaním</i>	309
<i>O autorovi</i>	310

*Túto knihu venujem tým, ktorí už spravili prvý krok,
aby sa stali súčasťou riešenia problému.*

Posolstvo Roberta Kiyosakiho

Nie je to správne

Dlho a bedlivo som rozmýšľal, či sa s vami mám podeliť o naše finančné úspechy, najmä v týchto zlých časoch. Som si vedomý toho, že mnohí ľudia stratili svoje zamestnanie, domovy i podniky. Takisto viem, že za určitých okolností nie je vhodné hovoriť o vlastných finančných úspechoch. Vychvalovať sa nie je nikdy správne, hlavne čo sa týka peňazí.

Napriek tomu som sa rozhodol napísať o skutočných investíciách z reálneho života. Chcem, aby ste pochopili, akým spôsobom sme nadobudli naše finančné vzdelanie, ako ho využívame a prečo je to nepravdivá výhoda, predovšetkým v období hospodárskeho úpadku. Skutočne nepíšem preto, aby som sa vychvaľoval. Píšem preto, aby som povzbudil ľudí v učení a štúdiu, dodal im odvalu vyskúšať nadobudnuté poznatky v praxi a možno im otvoril oči, aby sa na svet okolo seba začali pozeráť inak. Celý svet dnes oplýva nesmiernym množstvom peňazí. Bilióny dolárov hľadajú svoj domov, pretože vlády tohto sveta tlačia bilióny nekrytých bankoviek, čiže falošných peňazí. Nechcú dopustiť, aby sa svet dostal do ekonomickej depresie, a tak tlačia čoraz viac týchto smiešnych peňazí. Preto ceny zlata a striebra stúpajú a tí, ktorí šetria, prehrávajú.

Problém je, že tieto nepravé peniaze sú sústredené v rukách iba hrstky ľudí. A tak sa bohatí stávajú ešte bohatšími, chudobní a stredná vrstva chudobnejú, ekonomika sa zhoršuje a problém narastá.

Na základe údajov amerického úradu pre sčítanie obyvateľstva stúpol počet chudobných ľudí v septembri 2010 na 15 percent z celkovej populácie USA. To znamená, že viac ako 4 milióny obyvateľov sa presunulo zo strednej vrstvy medzi chudobných, presne ako sme spolu s Donaldom Trumpom predpovedali v našej knihe *Prečo chceme, aby ste boli bohatí*. Je to nebezpečné a nie je to v žiadnom prípade v poriadku.

Aj napriek riziku, že budem vyzeráť ako chválenkár, som sa napokon predsa len rozhodol napísať knihu o skutočných investíciách zo skutočného sveta. Nazdávam sa, že nie je správne niečo vedieť a nepodeliť sa

o to. Bolo by to sebecké. Túto knihu teda píšem s vnútorným presvedčením, že všetci potrebujeme mať ozajstné finančné vzdelanie ešte skôr, ako sa svetová ekonomika skutočne spamätá a postaví sa na vlastné nohy. A hlavne píšem preto, lebo verím, že je lepšie učiť ľudí ryby *chytať*, ako im ryby *dávať*.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Robert Kiyosaki' in a cursive, stylized script.

Robert Kiyosaki

*Môj bohatý otec vždy hovoril:
„Svojich učiteľov si vyberajte s rozvahou.“*

AKO CHYTÍTE OPICU?

Domorodci v Afrike a Ázii používajú túto techniku na chytanie opíc už tisícročia. Lovec nájde strom s malým otvorom v kmeni a vloží doň ovocie alebo orechy. Opica podíde k stromu, vsunie ruku do otvoru a chňapne po koristi. So zovretou päťou plnou ovocia alebo orieškov však nie je schopná prestrčiť ju otvorom von a ostane tak uväznená. Radšej bude rukou krútiť, ťahať a šklbať, než by svoj úlovok pustila. Domorodci sa vrátia a pokojne opicu zabijú alebo chytia.

Ludia sa ponášajú na opice. Iba namiesto lipnutia na ovocí a orechoch sa držia svojho istého zamestnania, majetku a peňazí.

Podobne ako uväznená opica, aj väčšina ľudí zostáva po celý svoj život vinou nedostatočného finančného vzdelania otrokmi príjmov od svojich zamestnávateľov a daňovými otrokmi svojich vlád.

Keď v roku 2007 vypukla globálna finančná kríza, veľa ľudí ešte silnejšie liplo na svojich pracovných miestach v nádeji, že nebudú medzi tými, ktorých prepustia. Milióny ľudí sa držali svojich domov, i keď neboli schopní splácať hypotéky. Väčšina obmedzila svoje výdavky a viac šetrila, hoci federálna vláda tlačila bilióny dolárov a ničila kúpnu silu ich úspor. Pracujúci vkladali čoraz viac peňazí do svojich penzijných plánov, a to napriek tomu, že trh s akciami už predtým skolaboval a zmietol so sebou ich predchádzajúce zárobky. Počet prihlášok na rôzne školy a kurzy zažíval boom, pretože viac a viac ľudí sa vzhľadom na závratne vysokú mieru nezamestnanosti vracalo do školských lavíc.

Väčšina ľudí nevie, čo má robiť

Už v roku 2010 bolo väčšine ľudí jasné, že nastala globálna finančná kríza, ale bohužiaľ, nevedeli, čo s tým majú robiť. Namiesto toho, aby uvoľnili zovretie, ešte pevnejšie zaťali päste a čakali, kým kríza prejde, pričom sa modlili, aby politickí vodcovia dokázali túto globálnu krízu vyriešiť a ich šťastné dni sa vrátili. Niektorí si uvedomujú, že je potrebné uskutočniť zmeny, ale bez správneho finančného vzdelania nevedia, čo majú urobiť alebo ako to zmeniť.

Desaťročie krízy

Nadchádzajúce desaťročie, od roku 2010 do roku 2020, sa ukáže ako najnestabilnejšie a najpremenlivejšie desaťročie v dejinách ľudstva.

Bohužiaľ, ľudia, ktorí stále lipnú na pozostatkoch minulosti – pozostatkoch, akými sú napríklad istota zamestnania, sporenie peňazí, ich domy a penzijný plán – budú tí, ktorých blížiac sa globálna finančná búrka najviac postihne. Môžem to s istotou vyhlásiť na základe týchto piatich skutočností:

1. Je koniec priemyselného veku

Priemyselný vek sa začal okolo roku 1500 a skončil okolo roku 2000.

V roku 1945, na konci druhej svetovej vojny, boli Spojené štáty najmocnejšou krajinou na svete, najväčším z niekoľkých zvyšných impérií priemyselného veku.

Počas priemyselného veku vládli svetu krajiny s vyspelou priemyselnou technológiou, továrňami, skvelými školami a zbraňami.

Počas priemyselného veku dominoval svetu podnikania automobilový a letecký priemysel, rozhlas, televízia a výroba zbraní.

Počas priemyselného veku mohol pracujúci človek nájsť dobre platené zamestnanie, bol chránený odborovou organizáciou a dostával doživotný starobný dôchodok.

Finančné vzdelanie nebolo v priemyselnom veku dôležité.

V roku 1989 sa zrodil World Wide Web. To urýchlilo koniec priemyselného veku a začal sa informačný vek.

V nadchádzajúcom desaťročí vytlačia vyspelé technológie celý rad pracovných miest, pretože naše továrne sa už začali rozoberať a na lodiach sa prepravujú do krajín s lacnou pracovnou silou, kde sa znovu montujú dohromady. Predstava dobre plateného zamestnania a zabezpečeného starobného dôchodku do konca života je zastaraná.

Dnes sú Spojené štáty americké najväčším dlžníkom v doterajšej histórii a nemôžu si dovoliť sociálne programy, akými sú napríklad Social Security (sociálne poistenie) alebo Medicare (zdravotné poistenie pre osoby staršie ako 65 rokov).

V informačnom veku, v ktorom pracovná istota a doživotná penzia nie sú už viac garantované, je finančné vzdelanie nesmierne dôležité.

Bohužiaľ, podobne ako opica uväznená s rukou zovretou v päšť v kmeni stromu, milióny pracujúcich lipnú na pravidlách zakotvených v priemyselnom veku: chodiť do školy, mať istotu zamestnania, pravidelný príjem, poberať nemocenské dávky, mať možnosť predčasného odchodu do dôchodku a spoliehať sa na vládnu podporu.

2. Finančné pravidlá sa zmenili v roku 1971

V roku 1971 prezident Nixon odobral americkému doláru jeho zlatý štandard a zmenil tak peňažné pravidlá.

V roku 1971 americký dolár prestal plniť funkciu peňazí a stal sa nástrojom dlhu. Zo sporivých ľudí sa stali chudáci.

Americký dolár stratil do dnešnej doby 95 percent svojej kúpnej sily z roku 1971. A nebude to trvať ani ďalších štyridsať rokov, kým stratí aj zvyšných 5 percent.

Tragédiou je, že milióny pracujúcich ľudí ešte stále visia na svojich úsporách v bankách.

V tejto knihe sa dozviete, prečo je sporenie peňazí hlúpe a čo môžete namiesto toho urobiť.

Ak si banky môžu dovoliť tlačiť peniaze, prečo to nemôžete urobiť aj vy? Spôsob, ako to urobiť, nájdete v tejto knihe – ale vyžaduje to finančné vzdelávanie.

3. Po roku 1971 sa balík finančnej pomoci bankám zväčšuje

V priebehu roka 2010 si ľudia začali postupne uvedomovať finančný chaos, spôsobený rizikovými hypotékami a vládnymi balíkmi finančnej pomoci bankám v hodnote prevyšujúcej bilióny dolárov na celom svete.

Dnes sa mnohí ľudia právom hnevajú na to, že vlády poskytli finančnú pomoc iba bohatým majiteľom bánk, pričom prípadné straty mali zaplatiť daňoví poplatníci.

Nanešťastie, iba málo ľudí si uvedomuje, že táto finančná pomoc sa uskutočňuje už dlhé roky a od roku 1971 neprestajne naberá na objeme. V 80-tych rokoch sa rátal objem balíčkov pomoci v miliónoch dolárov, v 90-tych rokoch to už boli miliardy, a po roku 2007 sa balíčky finančnej pomoci stali medzinárodným fenoménom a ich výška dnes dosahuje bilióny dolárov.

Bohužiaľ, vzhľadom na nedostatok finančného vzdelania si väčšina ľudí myslí, že dlh je niečo zlé. Podobne ako opica, lipnú na svojich dolároch a zo všetkých síl sa snažia dostať von z dlhov.

Väčšina ľudí bez solídneho finančného vzdelania sa teda nazdáva, že dlh je zlý – a je to tak, pokiaľ neviete, ako taký dlh využiť na zbohatnutie.

V tejto knihe sa dozviete, ako dlh robí z bankárov a finančne vzdelaných osôb veľmi bohatých ľudí.

4. Inflácia sa zvyšuje

4. januára 2000 stála jedna unca zlata 282 USD.

O desať rokov neskôr, 30. decembra 2010, rovnaká unca zlata stála 1405 USD.

Za posledné desaťročie americký dolár v porovnaní so zlatom stratil 398 percent svojej hodnoty.

4. januára 2000 stál barel nafty 25 USD.

31. decembra 2010 sa za barel nafty platilo 91 USD.

Počas desiatich rokov ceny nafty vzrástli o 264 percent. Vláda však napriek tomu tvrdí, že nie je žiadna inflácia.

Bystrý človek by sa opýtal:

- „Koľko bude stáť unca zlata na konci budúceho desaťročia, 31. decembra 2020?“
- „Koľko bude stáť v roku 2020 barel nafty?“
- „Koľko bude stáť jedlo počas nasledujúcich 10 rokov?“

To sú otázky, ktoré si väčšina opíc nepoloží. Opice sa radšej vrátia do škôl, tvrdšie pracujú, platia vyššie dane, robia všetko pre to, aby žili pod úroveň svojich možností a šetria, šetria, šetria.

Z toho môžete usúdiť, že ste mali investovať do zlata v roku 2000, keď zlato malo hodnotu 282 USD za uncu. V tejto knihe sa dozviete, do čoho by ste mali investovať, kým sa na trh priženie hrmia ce stádo ľudí.

V tejto knihe sa takisto dozviete, ako predvídať budúcnosť a akým spôsobom znižovať vlastné riziko z nadchádzajúcich zmien.

5. Vidím okolo seba viac chudobných ľudí

V tomto desaťročí 2010 – 2020 sa prehĺbi priepasť medzi bohatými a chudobnými a mnohí príslušníci strednej vrstvy sklznú na úroveň chudoby.

Inými slovami, počet chudobných ľudí sa zvýši, hoci budú žiť v bohatých a vyspelých krajinách, akými sú napríklad USA, Anglicko, Francúzsko a Japonsko.

Keď sa vlády rozhodli pomôcť majiteľom bánk, rozhodli sa tak ušetriť bohatých na úkor chudobných a príslušníkov strednej vrstvy. V tomto desaťročí sa bohatí stanú ešte bohatšími a chudobní a príslušníci strednej vrstvy budú kvôli daniam a inflácii chudobnejší.

Nasledujúce udalosti spôsobia, že toto desaťročie bude ešte tvrdšie pre tých, ktorí majú obmedzené finančné vzdelanie:

- Ľudia narodení počas populačnej explózie (medzi rokmi 1946 až 1960) odídu do dôchodku. V samotných Spojených štátoch je zhruba 78 miliónov takých obyvateľov. Odhaduje sa, že 52 percent z nich nemá dostatočné dôchodkové úspory ani iné finančné zdroje, z ktorých by mohli žiť. Systém sociálneho zabezpečenia a zdravotné poistenie Medicare sú na mizine a rozpadajú sa. Financovanie týchto programov si vyžiada vyššie dane od generácií narodených po roku 1964.

- Bude podstatne menej pracovných miest a príležitostí. Federálna vláda USA, jednotlivé štátne vlády a mestské i okresné orgány štátnej správy už nemajú dostatok peňazí. Mnohé prakticky zbankrotovali.
- V rokoch 2007 až 2010 väčšina ľudí, ktorí prišli o prácu, pracovala v súkromnom sektore, vo veľkých spoločnostiach alebo malých podnikoch.
- Ako ďalší prídu o prácu ľudia z verejného sektora. Takisto zaniknú milióny pracovných miest vo vláde i orgánoch štátnej správy.

To znamená, že budú vyššie dane, menej služieb a vyššia miera nezamestnanosti.

Napríklad v roku 2011 *druhé najnebezpečnejšie mesto v Spojených štátoch*, Camden v štáte New Jersey, znížilo stavy policajných síl o 50 percent. Camden takisto obmedzil počty požiarnikov a štátnych zamestnancov.

Kto bude chcieť žiť v Camdene, ak sa zvýši počet kriminálnych činov a požiarov? Čo urobí strata štátnych služieb s hodnotou majetku?

Napriek vzrastajúcej miere nezamestnanosti a strate tradičnej istoty zamestnania sa ľudia podobne ako opica, ktorá pevne zvierá v dlani ovocie alebo orechy, vracajú do školských lavíc, aby sa rekvalifikovali a našli si nové zamestnanie s vyšším platom, výhodami a dobrým penzijným plánom.

Táto kniha vám poskytne niekoľko nových nápadov na rôzne typy vzdelania, ktoré vám pomôžu pripraviť sa na lepšiu budúcnosť.

V roku 2010 činil dlh Spojených štátov 14 biliónov dolárov. V skutočnosti, podľa NCPA (National Center for Policy Analysis – Národné centrum pre politické analýzy) Spojené štáty dlhujú 107 biliónov dolárov,

pokiaľ k tomu prirátame i sociálne poistenie a Medicare. To znamená, že Spojené štáty nie sú schopné platiť a bankrotujú.

USA tak má na výber z troch základných možností:

1. Priznať neschopnosť splácať dlhy, čiže vyhlásiť bankrot. To zmení svetovú ekonomiku.
2. Znížiť výdavky, zvýšiť dane a zaplatiť účty. To zmení svetovú ekonomiku.
3. Vytlačiť viac peňazí, zničiť dolár a splatiť dlh falošnými peniazmi. To zmení svetovú ekonomiku.

Priemerný človek nemá poňatie, čo sa deje s americkým dolárom alebo svetovou ekonomikou. Jediné, o čo sa priemerný človek zaujíma, je to, aby zarobil dostatok peňazí, mal na svojom stole dosť jedla a udržal si strechu nad hlavou.

Podobne ako sa opica drží toho, čo má zovreté v pästi a vlastne ani netuší, čo v nej zvieria, aj priemerný človek naozaj verí, že peniaze, ktoré drží v ruke, sú skutočné peniaze. Taký človek ani netuší, čo vlastne drží v svojich rukách a na svojich účtoch. Priemerný volič sa nazdáva, že volení štátni úradníci a činitelia dokážu vyriešiť globálnu finančnú krízu. Iba málo ľudí si však uvedomuje, že globálny finančný problém je oveľa väčší ako schopnosti jedného vodcu alebo jednej krajiny.

V tejto knihe objavíte, aké odlišné sú finančné pravidlá v informačnom veku a ako sa dá týmto novým globálnym pravidlám peňazí prispôbiť.

V roku 1972 prezident Nixon otvoril dvere do Číny. Dnes sa táto ešte stále chudobná krajina ponáhľa, aby sa stala ďalšou svetovou superveľmocou.

V tomto desaťročí bude Čína naďalej ekonomicky rásť, ale takisto bude menej stabilná, pretože bude bojovať s infláciou, usilovať sa o väčší svetový politický vplyv a presadzovať medzinárodnú rezervnú menu mimo amerického dolára. Okrem toho jej ekonomický rast zapríčiní vnútorné problémy, pretože sa prehĺbi priepasť medzi bohatými a chudobnými. Táto nestabilita navyše spustí finančnú reťazovú reakciu a spôsobí finančný nepokoj, keď sa budú striedať obdobia ekonomickej prosperity a hospodárskeho úpadku, čo pocíti celý svet.

Priemerný človek, ako i väčšina opíc, vidí stromy, ale nevidí les. Američania sú pravdepodobne v ešte horšej situácii, pretože žijú v akváriu, a tak sa na nich celý svet pozerá, ale oni tento svet mimo akvária nevidia.

V tejto knihe sa naučíte, ako máte myslieť, konať a podnikáť globálne. Dnešný svet je plný príležitostí – ale nie pre tých, ktorí vidia iba strom, od ktorého sú závislí.

Najvzrušujúcejšie desaťročie v dejinách

Toto desaťročie sa ukáže ako najvzrušujúcejšie desaťročie v dejinách ľudstva.

Nasledujúcich desať rokov bude znamenať koniec amerického impéria. Ukáže sa, že americký dolár je finančný podvod, a vynorí sa celkom nová svetová ekonomika. Tento svet bez hraníc, poháňaný nízko nákladovou technológiou, uvoľní zo svojich pút svetového génia pokroku a odhalí nevzdelanosť a masívne nevedomosti, ktoré ovládali a riadili starú svetovú ekonomiku.

Pre tých, ktorí sú finančne vzdelaní, pripravení, pružní a prispôsobiví, bude toto desaťročie predstavovať to najlepšie obdobie.

Pre tých, ktorí čakajú návrat starých zlatých čias, bude obdobie od roku 2010 do roku 2020 tými najhoršími časmi.

Uväznení chodením do školy

Kľúčom k novému svetu je vzdelanie. Problém spočíva v tom, že súčasný vzdelávací systém je uväznený v jame plnej kostí, ktoré tu ostali po priemyselnom veku.

V informačnom veku je osobné vzdelávanie a celoživotný proces učenia dôležitejší ako kedykoľvek predtým. Bohužiaľ, iba samotné navštevovanie školy vás nevybaví finančnými znalosťami potrebnými v tomto rýchlo sa rozvíjajúcom a rozširujúcom sa svete. Jednoducho povedané, školy sa menia príliš pomaly, zatiaľ čo svet sa mení príliš rýchlo.

V priemyselnom veku stačili na úspech tieto dva typy vzdelania:

- Všeobecné vzdelanie: schopnosť čítať, písať a riešiť základné matematické úlohy.

- Odborné (profesijné) vzdelanie: typ vzdelania, s ktorým človek zarábala peniaze tým, že sa stal produktívnym členom spoločnosti. Napríklad lekári nadobudli vzdelanie na lekárskejších fakultách, právnici na právnických fakultách, piloti v leteckých školách, kuchári sa vyučili v stredných odborných školách, prípadne na hotelových akadémiách, a pod.

V informačnom veku potrebujeme tieto typy vzdelania:

- Všeobecné
- Odborné
- Finančné

Tým sa vynára nasledujúca otázka: Prečo v školách neprebíha žiadne finančné vzdelávanie?

Odpoveď: Učitelia v školách väznia a cvičia opice.

Pokiaľ bude mať človek riadne finančné vzdelanie, nebude natoľko lipnúť na istote zamestnania, pravidelnej výplate a penzii. Ak bude človek vedieť niečo viac o daňových zákonoch, nebude platiť zbytočné dane. Ak bude rozumieť bankovému systému, už nebude viac sporiť peniaze. Namiesto toho, aby svoj dom nazýval aktívom, bude vedieť, že jeho dom je v skutočnosti jeho pasívom. Ak pochopí infláciu, nebude žiť pod úroveň svojich možností. Finančne vzdelaný človek vie, že namiesto toho, aby sa zbavil zlého dlhu, je múdrejšie naučiť sa, ako ho použiť na získanie bohatstva. Takisto nebude bezmyšlienkovito strkať svoje vlastné peniaze bankárom na Wall Street, všelijakým finančným plánovačom a realitným maklérom v nádeji, že si tým zaistí spoľahlivý dôchodok.

Najdôležitejšie na tom však je, aby sa pýtal, prečo chodí do školy, kto sú jeho učitelia a kam ho jeho vzdelávanie zavedie.

Vzdelávanie je proces

V roku 1973 som sa vrátil domov z vietnamskej vojny. Na základe zmluvy s armádou mi ostával ešte jeden rok vojenskej služby a bol som zvedavý na to, ktorým smerom sa budú uberať moje ďalšie kroky v živote.

Mal som vtedy iba 26 rokov a bol som absolventom nižšieho stupňa vysokej školy s dvomi profesionálnymi osvedčeniami. Jedným z nich bola pozícia tretieho lodného dôstojníka na ropnom tankeri kalifornskej

spoločnosti Standard Oil a druhým bola pozícia pilota americkej námornej pechoty na palube materskej lietadlovej lode. Hoci mi obidve profesie mohli zaistiť vysoký príjem a pomerne stále a bezpečné zamestnanie, ja som sa nechcel ani plaviť, ani lietať.

Keď som požiadal svojho chudobného otca o radu, odporučil mi, aby som išiel v jeho stopách, čo znamenalo vrátiť sa do školy, dokončiť si magisterské štúdium, dosiahnuť titul PhD. a potom si nájsť zamestnanie v štátnej správe.

Problém bol v tom, že v roku 1973 mal môj otec 54 rokov. Bol bývalý vedúci odboru školstva na Havaji, bývalý republikánsky kandidát na post viceguvernéra štátu Havaj a hlavne – bol nezamestnaný.

Môj chudobný otec bol nezamestnaný preto, lebo rezignoval na funkciu vedúceho odboru školstva, len aby mohol zaujať miesto na republikánskej kandidátke proti svojmu šéfovi guvernérovi, demokratovi. Keď sudca Samuel King a môj otec prehrali voľby, guvernér môjmu otcovi oznámil, že cenou za jeho nedostatočnú lojalitu bude zákaz zamestnať sa ešte niekedy v štátnych službách na Havaji.

Hoci bol môj otec vysoko vzdelaný človek, nedokázal prežiť v reálnom svete mimo vzdelávacieho systému. Bol si vedomý toho, že na Havaji si už nenájde platenú prácu v štátnej službe, a tak zbral všetky svoje úspory odložené na dôchodok, kúpil si licenciu na výrobu a predaj zmrzliny, a keď jeho podnik skrachoval, prišiel o všetko.

V mnohých smeroch to bol práve môj chudobný otec, kto mi umožnil nazrieť do budúcnosti nie jeho generácie, ale mojej generácie.

Keď mi radil, aby som kráčal v jeho šlapajach, vedel som, koho rady sa mám držať. Len čo som opustil dom svojho chudobného otca, pobral som sa do Waikiki do kancelárie svojho bohatého otca a požiadal som ho o radu.

Vzdelanie je veľmi dôležité

Obaja otcovia si nesmierne vážili vzdelania – nie však vzdelania rovnakého typu.

Jednou z mojich nespravodlivých výhod je znalosť rozdielov medzi rôznymi typmi vzdelania. Ak zvažujeme rôzne typy vzdelania, pomôžu nám tri koncepčné prístupy:

1. Vzdelávanie je proces

Človek navštevuje nejakú školu preto, aby sa niekým či niečím stal. Ja som napríklad navštevoval leteckú školu, aby sa zo mňa stal pilot.

Problém s tradičným vzdelávaním spočíva v tom, že tradičné vzdelávanie je proces, ktorý vedie ľudí k tomu, aby sa stali zamestnancami. Preto veľa ľudí hovorí: „Choď do školy, aby si získal stále zamestnanie.“

Opica nespochybňuje, prečo strká ruku do diery v kmeni stromu. Väčšina ľudí rovnakým spôsobom nespochybňuje otázku chodenia do školy, aby získali prácu a stali sa zamestnancami.

2. Existujú štyri možnosti voľby vzdelania

Môj bohatý otec mi už ako chlapcovi vysvetlil schému CASHFLOW kvadrantu. Bol to jeho spôsob, ako mi predložiť možnosti voľby môjho vzdelania i toho, kým chcem byť, keď vyrastiem.

Z – zamestnanec

S – majiteľ malého podniku alebo samostatne zárobkovo činná osoba

M – majiteľ veľkého podniku (nad 500 zamestnancov)

I – investor

Tradičné vzdelanie pripravuje študentov pre kvadranty Z a S. Typickým príkladom takých škôl sú právnické a lekárske fakulty, alebo špecializácie, ako napríklad stomatológia.

Je zaujímavé, že práve tí najlepší študenti našich lekárskejších a právnických fakúlt platia najvyššie dane. Je to preto, lebo sa nachádzajú v kvadrante S. Keby som ja bol jedným z najlepších študentov, chcel

by som vedieť, ako platiť menej na daniach. Platenie vyšších daní je jedna z pascí kvadrantu S.

Keď niekto odíde zo zamestnania, aby založil vlastný podnik, väčšinou sa ocitne v kvadrante S a riadi vysokošpecializovaný malý podnik alebo podnik služieb, napríklad poradenstvo pre počítače alebo predaj nehnuteľností.

Väčšina ľudí vie iba o kvadrantoch Z a S. Finančne vzdelaný človek by však mal vedieť, čo sa potrebuje naučiť, aby mohol pôsobiť v kvadrantoch M a I. Tieto kvadranty totiž produkujú najbohatších ľudí na svete – ľudí, ktorí zarábajú najviac, pričom platia najmenej na daniach.

Vďaka tejto knihe získate nespravodlivú výhodu tým, že pochopíte, čo ľudia z kvadrantov M a I vedia oproti ľuďom z kvadrantov Z a S.

3. Môžete si vybrať medzi tradičným a netradičným vzdelaním

Môj chudobný otec rešpektoval iba tradičné vzdelanie. Preto si myslel, že škola a dobré známky sú dôležité. Veril, že vám zabezpečia aj dobré zamestnanie.

Môj bohatý otec si naopak vážil netradičné vzdelanie. Nezaujímal ho ani známky, ani škola, do ktorej chodíte. Zaujímal sa iba o to, aké zručnosti ste nadobudli, akí boli vaši učitelia a ako vás pripravovali na skutočný svet podnikania.

Môj bohatý otec nemal veľké pochopenie pre tradičné, dobre platené zamestnanie. Ako podnikateľ vysoko hodnotil skôr to, koľko dobre platených miest môžete vytvoriť.

Preto som sa v roku 1973 počas mojej služby v námorníctve prihlásil do netradičných kurzov, v ktorých som sa učil, ako:

1. Využiť dlh na investovanie
2. Rozvíjať zručnosti predaja (pretože predaj = príjem)
3. Platiť nižšie dane

Tým, že som sa v roku 1973 dal na cestu netradičného vzdelávania, získal som tú najväčšiu nespravodlivú výhodu a kurzy netradičného vzdelávania navštevujem dodnes. Poskytujú mi nespravodlivú výhodu dokonca i v porovnaní s bystrými deťmi, ktoré navštevovali dobré školy, dostávali dobré známky a stali sa dobre platenými lekármi, právnikmi alebo riadiacimi pracovníkmi rôznych spoločností.

Väčšina opíc nepozná rozdiel medzi potravou a potravou v pasci. Preto sa dajú do pasce pomerne ľahko chytiť.

Dobré finančné vzdelávanie poskytne študentom vedomosti o troch typoch príjmu. Sú to:

1. Bežný pracovný príjem
2. Príjem z portfólia
3. Pasívny príjem

Takmer všetci ľudia z kvadrantov Z a S sa vzdelávajú pre bežný pracovný príjem. Je jednoduché chytiť ich do pasce, pretože tvrdo pracujú a platia najvyššie dane.

V tejto knihe zistíte, prečo finančne inteligentní ľudia pracujú pre príjem z portfólia a pre pasívny, nezdaniteľný príjem.

Rozdiel medzi opicami a ľuďmi

Znie to možno kruto, keď porovnávam ľudské bytosti s opicami so zatvorenou päťou uväznenou v kmeni stromu. No nerobím to preto, aby som bol krutý. Chcem vám to iba výstižnejšie vysvetliť. Viete, kruté je podľa mňa dovoliť Američanom, aby ostali finančne nevzdelaní, naivne tvrdo pracovali, platili vysoké dane a sporili peniaze – a pritom

ani netušili, že niečo nie je v poriadku a nevedeli, čo majú v tomto období finančných zmien a neistoty vlastne urobiť.

Ľudia a opice majú niektoré spoločné rysy. Ako som už niekoľký raz povedal, opica má pevne zovretú päsť a drží sa svojej koristi. Človek zasa lipne na starých predstavách.

Väčšina z nás pozná fyzikálny zákon, ktorý hovorí, že dva predmety nemôžu zaberáť rovnaké miesto v priestore a čase. Nemôžete mať napríklad v garáži pre jedno auto dve autá. To isté platí aj o myšlienkach a predstavách.

Pokiaľ sa chce opica oslobodiť, musí pustiť to, čo zvieria v pästi. Pokiaľ sa chce oslobodiť človek, musí sa zbaviť starých predstáv.

V tejto knihe nájdete množstvo nekonvenčných myšlienok o peniazoch i o tom, prečo bohatí bohatnú. Hlavným cieľom tejto knihy je predstaviť vám tieto myšlienky a odmietnuť všetky staré predstavy, ktoré o nich možno máte. Je skutočne iba na vás, či sa rozhodnete zbaviť sa svojich starých myšlienok a začať si osvojovať nové myšlienky o peniazoch.

Príklady starých myšlienok o peniazoch:

1. „Nikdy nebudem bohatý.“

Ak takú myšlienku nenahradíte inou, potom sa stane vašou realitou. Táto kniha bola napísaná práve preto, aby zmenila vaše staré myslenie – pokiaľ ho, samozrejme, chcete zmeniť.

2. „Bohatí sú chamtiví a nenásytní.“

V tejto knihe ďalej zistíte, že byť bohatý znamená byť štedrý. Takisto sa dozviete, že ľudia v kvadrantoch Z a S sú často chamtivejší ako ľudia, ktorí sa nachádzajú v kvadrantoch M a I.

3. „Radšej budem šťastný ako bohatý.“

Prečo nebyť šťastný aj bohatý? Úvaha o tom, že môžete mať iba jedno – šťastie alebo bohatstvo – je dôsledkom obmedzeného myslenia.

4. „Dane sú nespravodlivé.“

Keď budete čítať ďalej, uvidíte, že dane sú naopak veľmi spravodlivé a dozviete sa, ako práve dane robia finančne vzdelaných ľudí bohatými.

5. „Musím tvrdo pracovať.“

Dozviete sa, prečo tí, ktorí pracujú najtvrdšie, zaplatia najviac na daniach.

6. „Investovanie je riskantné.“

Dočítate sa, že investovanie nie je vôbec riskantné a pochopíte, prečo sa najriskantnejšie investície zo všetkých ponúkajú práve finančne nevzdelaným ľuďom.

7. „Musím získať dobré vzdelanie.“

Takisto zistíte, že je dôležité pýtať sa, kam vás vzdelávanie zavedie a kto sú vaši učitelia.

Ja som sa napríklad v roku 1973 prihlásil na štúdium s cieľom získať titul MBA. Všetci moji učitelia boli ľudia z kvadrantu Z. Po šiestich mesiacoch som to vzdal, pretože som si uvedomil, že taký dvojročný študijný program zo mňa urobí iba dobre plateného zamestnanca v rovnakom kvadrante.

Pokiaľ sa chcete dostať do kvadrantov M a I, potrebujete inštruktorov a mentorov z týchto kvadrantov.

V leteckej škole ma moji prví inštruktori učili základy lietania, ale pre pokročilé lietanie sme potom dostali inštruktorov, ktorí boli pre túto úroveň výcviku odborne zručnejší. Moji ďalší inštruktori už boli bojoví piloti. To bola celkom odlišná kategória inštruktorov. Už som vedel, ako lietať, ale inštruktori bojových letov ma pripravovali na ozajstnú realitu, s ktorou sa stretnete iba vo vojne.

Finančné vzdelávanie sa veľmi podobá výcviku v leteckej škole. Naučiť sa lietať nie je projekt typu „urob si sám“. To najlepšie, čo môžete dostať, sú najtalentovanejší piloti, ktorí vzdelávajú a trénujú študentov, pričom im poskytujú príležitosti uplatniť sa v praxi, a to predtým, ako postúpia do ďalšej úrovne.

Jedným z najväčších problémov tradičného vzdelávania je absencia skúseností z reálneho sveta. Väčšina detí opúšťa školy s technickými znalosťami problémov, ale s nedostatkom vedomostí pre ich správne použitie v praxi. To znamená, že ich najdôležitejší inštruktori sú učitelia a mentori, s ktorými sa stretnú až po absolvovaní školy.

Jednou z tragédií tejto finančnej krízy je, že mnohí absolventi vysokých škôl síce zakončia štúdium, ale nevedia si nájsť zamestnanie a uplatniť sa v praktickom živote. Práve prvá skúsenosť z reálneho života je veľmi dôležitá pre celoživotný proces vzdelávania a určuje, kým sa človek v živote nakoniec stane.

Dôvod, prečo si toľkí študenti nevedia nájsť primerané zamestnanie po skončení vysokej školy, je ten, že boli trénovaní na to, aby sa z nich stali zamestnanci. Chýbajú im praktické zručnosti pre skutočný život, a preto je pre nich ťažké stať sa podnikateľmi.

Všetko ešte zhoršuje skutočnosť, že mnohí študenti končia školu s vysokými dlhmi. A keďže sú bez práce, nemajú možnosť splácať pôžičky na štúdium.

Pôžičky na štúdium sa líšia od pôžičiek na domácnosť. Pôžičky na štúdium sa totiž nedajú odpustiť. To znamená, že človek môže za určitých okolností vyviaznuť z hypotéky, ale nikdy sa nezbavíte dlhu z pôžičky na štúdium. Pokiaľ si študent nie je schopný po skončení vysokej školy nájsť zamestnanie, úrok z pôžičky na štúdium sa naďalej pripisuje k nezaplatenému úroku, čím sa zvyšuje. Počas niekoľkých rokov tak narastie dlh kvôli úrokom z úrokov (zložený úrok) a študent je po celý život chytený v pasci ako opica.

8. „Potrebujem mať istotu zamestnania.“

V tejto knihe sa poučíte o rozdieloch medzi istotou a slobodou. Istota a sloboda sú presné protiklady. Čím viac istoty chcete mať, tým menej máte slobody. Preto majú väzni vo väzniciach s maximálnou ochranou najmenej slobody.

Opice sú v pasci, lebo lipnú na istote.

Táto kniha je pre tých, ktorí túžia tak po slobode, ako aj po istote.

9. „Potrebujem dlhodobo investovať do dobre diverzifikovaného portfólia cenných papierov, dlhopisov a otvorených investičných fondov.“

To by mohla byť tá najhoršia finančná rada zo všetkých. Len sa pozrite na posledné desaťročie, o ktorom sa často hovorí ako o „stratenej dekáde“ pre tých, ktorí investovali do akcií, dlhopisov a otvorených investičných fondov.

Na začiatku roka 2000 bol DJIA (Dow Jones Industrial Average; v Európe označovaný ako Dow Jonesov index) na hranici 11 357. Koncom roka 2010 uzatváral na 11 577.

Za 10 rokov stúpol iba o pár stoviek bodov. Tomu hovorím dlhodobo neúspešná stratégia. Zisk 0,2 percenta za desať rokov je žart, krutý a tragický žart pre tých, ktorí sa držali zlej rady.

Ako už viete, zlato sa počas rovnakého obdobia vyšplhalo z 282 USD na 1405 USD, čo predstavuje 398-percentný zisk za 10 rokov.

Keby DJIA fungoval ako zlato, presiahol by v roku 2010 hranicu 45 000.

Navzdory zdrvivúcej štatistike sa milióny ľudí ešte stále držia tejto zlej rady.

Znamená to snáď, že by ste mali investovať do zlata?

Vôbec nie! Znamená to, že by ste mali investovať do ozajstného finančného vzdelania. Ak ste rovnakí ako väčšina ostatných ľudí a nezaujímate sa o svoje finančné vzdelávanie, robte jednoducho to, čo vám hovoria odborníci – odovzdajte im svoje peniaze.

Majte na pamäti, že zlato nie je dobrá investícia, pokiaľ ste zlý investor. Nič nie je dobrá investícia, pokiaľ ste zlý investor.

Čím vyššie je vaše finančné IQ, tým viac peňazí zarobíte, tým menej zaplatíte na daniach a vaša návratnosť investícií sa bude zvyšovať, pretože vaše riziká sa budú znižovať.

Raz som sa opýtal svojho bohatého otca: „Myslíte si, že nehnuteľnosť je dobrá investícia?“

Jeho odpoveď znela: „Neviem. Si dobrý investor?“

Potom som sa opýtal: „Akú radu máte pre priemerného investora?“

Jeho odpoveď: „Nebud' priemerný. Priemerní investori robia z bystrých investorov bohatých.“

To, do čoho investujete – nech je to podnik, nehnuteľnosti, papierové aktíva alebo komodity – nie je také dôležité ako investície do vás samých. Pokiaľ ste však hlupák, pravdepodobne prehráte bez ohľadu na to, do čoho investujete.

Táto kniha je o investovaní do vášho finančného vzdelania.

10. „V škole sa mi príliš nedarilo. Ako potom môžem byť bohatý?“

Pokiaľ sa chcete stať lekárom alebo právnikom, musíte chodiť do školy, ale nemusíte do nej chodiť, pokiaľ chcete byť podnikateľom. Niektorí z najbohatších ľudí na svete neabsolvovali žiadnu vysokú školu. Napríklad Henry Ford, zakladateľ Ford Motor Company, Thomas Edison, zakladateľ General Electric, Bill Gates, zakladateľ Microsoftu, Mark Zuckerberg, zakladateľ Facebooku, Richard Branson, zakladateľ značky Virgin, Walt Disney, zakladateľ Disney World, a môj hrdina, Steve Jobs, zakladateľ spoločnosti Apple.

Mnohí ľudia sú dnes v pasci, pretože chodili do školy, kde ich učili, aby sa z nich stali zamestnanci kvadrantov Z a S.

Táto kniha je určená pre ľudí, ktorí sa chcú dozvedieť, ako vyzerá život v kvadrantoch M a I, a aký typ vzdelania potrebujú, aby sa do týchto kvadrantov dostali.

Záverčné slovo

24. januára 2011 zaznela v televíznej relácii *Today* nasledujúca séria rád Jeana Chatskyeho z časopisu *Consumer Reports*, ich stáleho finančného odborníka. Sú to rovnaké rady, aké v tomto časopise servírujú svojim čitateľom už dlhé roky:

1. Žite skromne.
2. Zostavte si rozpočet a zriadte si penzijný plán 401(k).
3. Držte krok s ostatnými, nepoľavujte. (Inak povedané: sporte, sporte, sporte.)
4. Splatte dlhy.
5. Pracujte dlhšie, do dôchodku choďte neskôr.

Ani jednou z týchto rád by som sa nikdy neriadil. Nie sú to iba zlé rady; sú to tiež deprimujúce rady. Kto sa teší na skromný život vďaka šetreniu? Okrem toho, že je to podľa mňa deprimujúca a skľučujúca rada, naháňa mi aj hrôzu. Hoci môže pre mnohých finančne nevzdelaných ľudí vyzeráť ako dobrá, ja som celkom presvedčený o tom, že to je mizerná a desivá rada.

V tejto knihe sa takisto dozviete, prečo penzijný plán 401(k) predstavuje ten najhorší spôsob investovania. Časopis *TIME* v článku nazvanom „Prečo je potrebné skončiť so 401(k)“ z roku 2009 ukázal, že tento penzijný plán je skutočnou katastrofou a hanbou pre svoj spôsob, akým ničí nadobudnuté bohatstvo obyčajných ľudí.

V tomto desaťročí budú najviac postihnutí ľudia, ktorí sa držia série rád z relácie *Today*. Vzostupy a pády globálnej ekonomiky ich budú čoraz viac ničiť, a navyše budú zdrvení vyššími daňami. Čoskoro pocítia, že život je veľmi nákladný, pretože inflácia sa vyšplhá do závratných